



Қаржы нарығындағы ахуал туралы

2014 жылғы 21 қараша

Алматы

1. Инфляция

Қазақстан Республикасының Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің ресми деректері бойынша 2014 жылғы қазанда инфляция 0,4% (2013 жылғы қазанда – 0,3%) болды. Бұл ретте азық-түлік тауарларының бағасы 0,5%-ға (0,2%-ға), азық-түлікке жатпайтын тауарлар 0,5%-ға (0,4%-ға) көтерілді. Ақылы қызмет көрсету тарифтері 0,2%-ға (0,2%-ға) өсті.

Азық-түлік тауарларының ішінде 2014 жылғы қазанда көп дәрежеде кондитерлік өнімдер 1,1%-ға, сүт өнімдері – 0,9%-ға, жемістер мен көкөністер – 0,9%-ға, ұн – 0,8%-ға, ет және ет өнімдері – 0,5%-ға, нан – 0,4%-ға, күріш – 0,3%-ға, балық және теңіз өнімдері – 0,3%-ға, макарон өнімдері – 0,2%-ға, сондай-ақ темекі бұйымдары – 2,0%-ға қымбаттады. Қанттың бағасы 3,4%-ға, қарақұмық – 0,2%-ға, май және тоң майлар – 0,1%-ға төмендеді.

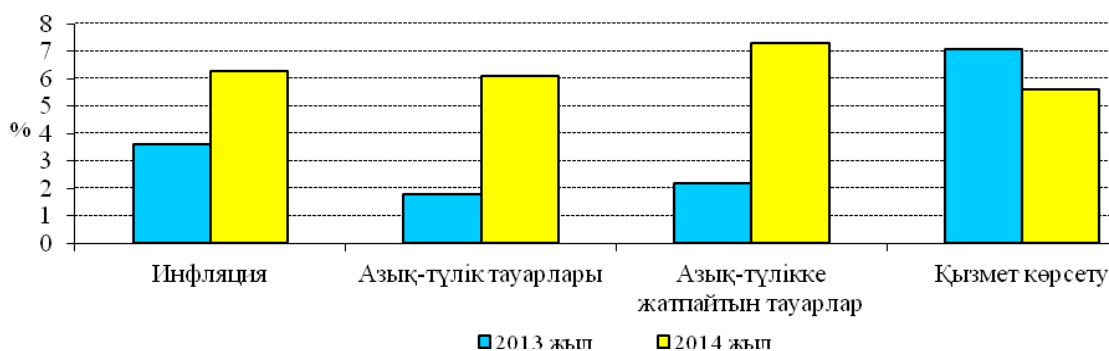
Азық-түлікке жатпайтын тауарлар нарығында сыртқы киімнің бағасы 0,7%-ға, аяқ киім – 0,6%-ға, тұрмыстық үй заттары – 0,4%-ға, дәрі-дәрмектер – 1,2%-ға өсті.

Ақылы қызмет көрсету тобында тұрғын үй-коммуналдық саладағы қызметке ақы төлеу 0,3%-ға өсті. Бұл ретте тұрғын үйді жалға алғаны үшін тарифтер 1,5%-ға, тұрғын үйді ұстау – 0,6%-ға, қатты отын – 2,9%-ға өсті, тарату желілері бойынша тасымалданатын газ үшін тарифтер 0,5%-ға төмендеді. Бұдан басқа, өткен айда амбулаторлық қызмет көрсету бағасы 0,3%-ға, білім беру қызметі – 0,7%-ға, мейрамханалар мен қонақүйлер қызметі – 0,6%-ға көтерілді, көлік қызметі – 0,4%-ға арзандады.

2014 жылғы қаңтар-қазанда инфляция 6,3% (2013 жылғы қаңтар-қазанда – 3,6%) деңгейінде қалыптасты. Азық-түлік тауарлары 2014 жылдың басынан бері 6,1%-ға (1,8%-ға), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 7,3%-ға (2,2%-ға), ақылы қызмет көрсету – 5,6%-ға (7,1%-ға) қымбаттады (1-график).

1-график

2013 және 2014 жж. қаңтар-қазандағы инфляция және оның негізгі топтары



2014 жылғы қазанда инфляция жылдық көрсеткіш бойынша 7,6% (2013 жылғы желтоқсанда – 4,8%) болды. Азық-түлік тауарлары соңғы 12 айда 7,7%-ға (3,3%-ға), азық-түлікке жатпайтын тауарлар – 8,4%-ға (3,3%-ға), ақылы қызмет көрсету – 6,6%-ға (8,0%-ға) қымбаттады.

2. Халықаралық резервтер мен ақша агрегаттары

2014 жылғы қазанда Ұлттық Банктің халықаралық резервтері ұлғайды. Ұлттық Банктің жалпы халықаралық резервтері 28,3 млрд. АҚШ долларына дейін 1,1%-ға ұлғайды (жыл басынан бері 14,4%-ға ұлғайды). Ұлттық Банктің таза халықаралық резервтері 1,3%-ға ұлғайып, 27,5 млрд. АҚШ долларын құрады (жыл басынан бері 13,7%-ға өсті). Үкіметтің Ұлттық Банктегі шоттарына валютаның түсуімен және банктердің шетел валютасындағы корреспонденттік шоттарындағы қалдықтардың ұлғаюымен қамтамасыз етілген өсу ішкі валюта нарығында валютаны сатумен, алтынвалюта резервтерінің шоттарынан Ұлттық қордың активтерін толықтыру бойынша операциялармен және Үкіметтің сыртқы борышына қызмет көрсетумен ішінара өтелді. Нәтижесінде таза валюта қорлары (ЕАВ) 2014 жылғы қазанда 2,6%-ға өсті, алтындағы активтер оның әлем нарықтарындағы бағасы төмендеген кезде жүргізілген операциялар нәтижесінде 2,0%-ға азайды.

2014 жылғы қазанда жалпы алғанда елдің халықаралық резервтері Ұлттық қордың шетел валютасындағы активтерін қоса алғанда (алдын ала деректер бойынша 76,8 млрд. АҚШ доллары) 105,1 млрд. АҚШ долларына дейін 0,9%-ға ұлғайды (жыл басынан бері 10,1%-ға өсті).

2014 жылғы қазанда ақша базасы 0,8%-ға тарылып, 3723,6 млрд. теңге болды (жыл басынан бері 31,8%-ға кеңейді). Тар ақша базасы, яғни екінші деңгейдегі банктердің Ұлттық Банктегі мерзімді депозиттерін есептемегендегі ақша базасы 3654,4 млрд. теңгеге дейін 2,2%-ға кеңейді.

2014 жылғы қыркүйекте ақша массасы 13466,8 млрд. теңгеге дейін 0,9%-ға ұлғайды (жыл басынан бері 16,1%-ға өсті). Айналыстағы қолма-қол ақшаның көлемі 1369,3 млрд. теңгеге дейін 1,0%-ға төмендеді (жыл басынан бері 9,5%-ға төмендеді), банк жүйесіндегі депозиттер 1,1%-ға ұлғайып, 12097,5 млрд. теңгені құрады (жыл басынан бері – 19,9%-ға өсті). Ақша массасы құрылымындағы депозиттердің үлесі 2014 жылғы қаңтар-қыркүйекте тіркелген айналыстағы қолма-қол ақша көлемінің қысқаруы аясында депозиттер көлемінің өсуі нәтижесінде 2013 жылғы желтоқсандағы 87,0%-дан 2014 жылғы қыркүйекте 89,8%-ға дейін өсті.

Ақша мультипликаторы 2014 жылғы қаңтар-қыркүйекте тіркелген ақша массасының өсу қарқынымен салыстырғанда ақша базасы кеңеюінің үдемелі қарқынының салдарынан 2013 жылғы желтоқсандағы 4,10-нан 2014 жылғы қыркүйектің қорытындысы бойынша 3,59-ға дейін төмендеді.

3. Валюта нарығы

2014 жылғы қазанда теңгенің АҚШ долларына қатысты бағамы 1 АҚШ доллары үшін 180,87 – 181,90 теңге аралығында өзгерді. Айдың соңында теңгенің биржалық бағамы бір АҚШ доллары үшін 180,87 теңге болды.

4. Мемлекеттік бағалы қағаздар нарығы

2014 жылғы қазанда Қаржы министрлігі мемлекеттік бағалы қағаздарды орналастыру аукциондарын өткізген жоқ.

Нәтижесінде Қаржы министрлігінің айналыстағы бағалы қағаздарының көлемі 2014 жылғы қазанның соңында өткен аймен салыстырғанда 0,3%-ға қысқара отырып, 4202,5 млрд. теңгені құрады.

Қазақстан Ұлттық Банкінің қысқамерзімді ноттары.

2014 жылғы қазанда Ұлттық Банктің 3 айлық ноттарын орналастыру бойынша 3 аукцион болды (7,9 млрд. теңге, 5,0 млрд. теңге және 10,0 млрд. теңге). Орналастырылған ноттар бойынша тиімді кірістілік тиісінше 3,35%, 3,27% және 3,27%-ды құрады.

2014 жылғы қазанның соңында айналыстағы ноттардың көлемі 2014 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 42,2%-ға ұлғайып, 43,7 млрд. теңгені құрады.

5. Банкаралық ақша нарығы

2014 жылғы қазанда орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемі 2014 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 21,7%-ға ұлғайып, баламасында 3083,1 млрд. теңге болды.

Теңгемен орналастырылған банкаралық депозиттердің көлемі 16,0%-ға өсіп, 778,0 млрд. теңге (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 25,2%-ы) болды. Бұл ретте теңгемен орналастырылған банкаралық депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2014 жылғы қыркүйектегі 2,79%-дан 2014 жылғы қазанда 3,40%-ға дейін өсті.

2014 жылғы қазанда доллармен орналастырылған депозиттердің көлемі 2014 жылғы тамызбен салыстырғанда 25,0%-ға ұлғайып, 12,3 млрд. АҚШ долларын (орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 72,1%-ы) құрады. Доллармен орналастырылған депозиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 2014 жылғы қазанда 0,07%-ды құрай отырып, өзгерген жоқ.

Ресей рублімен және еуромен орналастырылған депозиттердің көлемі шамалы – орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің тиісінше 2,6%-ы және 0,04%-ы.

Шетел валютасындағы банкаралық депозиттердің үлесі орналастырылған депозиттердің жалпы көлемінің 2014 жылғы қыркүйектегі 73,5%-дан 2014 жылғы қазанда 74,8%-ға дейін ұлғайды. Шетел валютасында резидент емес банктерде орналастырылған депозиттердің үлесі орналастырылған банкаралық депозиттердің жалпы көлемінің 2014 жылғы қыркүйектегі 72,7%-дан 2014 жылғы қазанда 74,2%-ға дейін ұлғайды.

Ұлттық Банк банктерден тартқан депозиттердің көлемі 2014 жылғы қыркүйекпен салыстырғанда 2014 жылғы қазанда 6,9%-ға ұлғайып, 674,5 млрд. теңгені құрады.

6. Депозит нарығы

Депозиттік ұйымдардағы резиденттер депозиттерінің жалпы көлемі 2014 жылғы қыркүйекте 12097,5 млрд. теңгеге дейін 1,1%-ға көтерілді (жылдың басынан бері 19,9%-ға өсті). Заңды тұлғалардың депозиттері бір айда 7753,2 млрд. теңгеге дейін 2,2%-ға көтерілді (жылдың басынан бері 25,4%-ға өсті), жеке тұлғалардың депозиттері 4344,3 млрд. теңгеге дейін 0,9%-ға төмендеді (жылдың басынан бері 11,2 %-ға өсті).

Ұлттық валютадағы депозиттердің көлемі 2014 жылғы қыркүйекте 0,8%-ға 6582,4 млрд. теңгеге дейін ұлғайды (заңды тұлғалардікі – 0,9%-ға өсті, жеке тұлғалардікі – 0,6%-ға өсті), шетел валютасымен – 1,4%-ға 5515,1 млрд. теңгеге дейін ұлғайды (заңды тұлғалардікі – 4,1%-ға өсті, жеке тұлғалардікі – 2,0%-ға төмендеді). Теңгемен депозиттердің үлес салмағы бір айда 54,5%-тен 54,4%-ға дейін төмендеді.

Халықтың (резидент еместерді қоса есептегенде) банктердегі салымдары 2014 жылғы қыркүйекте 4382,9 млрд. теңгеге дейін 0,9%-ға төмендеді (жыл басынан бері 11,1%-ға өсті). Халық салымдарының құрылымында теңгемен депозиттер 1960,7 млрд. теңгеге дейін 0,5%-ға өсті, шетел валютасындағы депозиттер 2422,1 млрд. теңгеге дейін 2,0%-ға төмендеді. Халық салымдарының құрамында теңгедегі депозиттердің үлес салмағы бір айда 44,1%-дан 44,7%-ға дейін көтерілді.

2014 жылғы қыркүйекте мерзімді депозиттер 8229,6 млрд. теңгеге дейін 3,9%-ға көтерілді. Мерзімді депозиттердің құрамында теңгемен депозиттер 4312,1 млрд. теңгеге дейін 4,2%-ға ұлғайды, шетел валютасымен депозиттер 3917,4 млрд. теңгеге дейін 3,5%-ға көтерілді.

2014 жылғы қыркүйекте банктік емес заңды тұлғалардың теңгемен мерзімді депозиттері бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 5,3%-ды (2014 жылғы тамызда – 5,2%), ал жеке тұлғалардың депозиттері бойынша – 8,6% (8,5%) болды.

7. Кредит нарығы

Банктердің экономиканы кредиттеуінің жалпы көлемі 2014 жылғы қыркүйекте 0,4%-ға өсіп, 12228,3 млрд. теңгені құрады (жыл басынан бері 8,3%-ға өсті).

Ұлттық валютадағы кредиттердің көлемі 8486,3 млрд. теңгеге дейін 1,7%-ға өсті (жыл басынан өсім 6,9%), шетел валютасындағы кредит көлемі 3742,0 млрд. теңгеге дейін 2,4%-ға төмендеді (жыл басынан бері өсім 11,5%). Теңгедегі кредиттердің үлес салмағы бір айда 68,5%-дан 69,4%-ға дейін өсті.

Ұзақмерзімді кредиттеу 2014 жылғы қыркүйекте 1,5%-ға өсіп, 9937,8 млрд. теңге құрады, қысқамерзімді кредиттеу 2290,4 млрд. теңгеге дейін 4,0%-ға төмендеді. Ұзақмерзімді кредиттердің үлес салмағы бір айда 80,4%-дан 81,3%-ға дейін өсті.

Заңды тұлғаларға берілген кредиттердің көлемі 2014 жылғы қыркүйекте 8203,7 млрд. теңгеге дейін 0,4%-ға көтерілді, жеке тұлғаларға кредиттер 4024,6 млрд. теңгеге дейін 0,3%-ға ұлғайды. Жеке тұлғаларға берілген кредиттердің үлес салмағы алдыңғы айдағы деңгейде (32,9%) қалды.

Шағын кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеу 2014 жылғы қыркүйекте 1699,7 млрд. теңгеге дейін 4,7%-ға өсті (жыл басынан бері өсім 32,4%), бұл экономикаға берілген кредиттердің жалпы көлемінің 13,9%-ын құрайды.

Салалар бойынша банктердің экономикаға берілген кредиттерінің ең қомақты сомасы сауда (жалпы көлемдегі үлесі – 19,6%), құрылыс (10,9%), өнеркәсіп (10,9%), ауылшаруашылығы (3,6%) және көлік (3,4%) сияқты салаларға тиесілі.

2014 жылғы қыркүйекте банктік емес заңды тұлғаларға ұлттық валютада берілген кредиттер бойынша орташа алынған сыйақы мөлшерлемесі 10,1% (2014 жылғы тамызда – 10,2%), жеке тұлғаларға – 18,5% (18,8%) болды.

8. Экономиканың нақты секторының кәсіпорындарына 2014 жылғы 3-тоқсанда жүргізілген мониторингтің нәтижелері туралы

2014 жылғы қазанда экономиканың нақты секторындағы ахуалды бағалау мақсатында 2014 жылғы 3-тоқсан бойынша кәсіпорындардың кезекті мониторингі жүргізілді. Ел экономикасының негізгі салаларын білдіретін мониторингке қатысушы кәсіпорындар саны 2014 жылғы 2 тоқсандағы пікіртерімен салыстырғанда 2718-ден 2738-ге дейін, оның ішінде орта және ірілері – 1577-ге дейін ұлғайды.

2014 жылғы 3-тоқсанда теңгенің АҚШ долларына, еуроға және Ресей рубліне қатысты бағамы өзгеруінен шаруашылық қызметіне теріс ықпалын сезінген кәсіпорындардың үлесі тиісінше 27%-ға, 18,3%-ға және 19,3%-ға дейін азайды. Теңгенің осы валюталарға қатысты бағамы өзгеруінен шаруашылық қызметіне ықпалын сезінбеген кәсіпорындардың үлесі тиісінше 52,5%, 58,2% және 54,9% болды.

2014 жылғы 3-тоқсанда кредит алған кәсіпорындардың үлесі 20,2%-ға дейін (2014 жылғы 2-тоқсандағы 20,7%) аздап ұлғайды, ал банктердің кредиттері бойынша берешегі бар кәсіпорындар саны алдыңғы тоқсанмен салыстырғанда ұлғайып, 38,1%-ды құрады. 2014 жылғы 4-тоқсанда кредит алуға кәсіпорындардың 23,7%-ы ниетті (2014 жылғы 3-тоқсанда - 24,6%).

Кәсіпорындардың инвестициялық белсенділігі біршама бәсеңдеді: инвестицияларды қаржыландырмаған кәсіпорындардың үлесі (36,5%-ға дейін) шамалы өсті, осы мақсатқа меншікті қаражатын және банктердің кредиттерін пайдаланған кәсіпорындардың үлесі (тиісінше 57,9%-ға және 5,3%-ға дейін) төмендеді.

Теңгемен берілген кредиттер бойынша орташа пайыздық мөлшерлеме деңгейі аздап төмендеп, 11,7% болды, ал шетел валютасымен берілген кредиттер – 2014 жылғы 2-тоқсандағы 8,5%-дан 8,8%-ға дейін өсті.

Жалпы алғанда нақты сектор бойынша кәсіпорындардың дайын өніміне сұраныстың өскені байқалады, бірақ қарқыны баяулады: кәсіпорындардың 21,6%-ы (2014 жылғы 2-тоқсанда – 23,2%) сұраныстың ұлғайғанын, респонденттердің 18,5%-ы (2014 жылғы 2-тоқсанда – 19,7%) сұраныстың төмендегенін атап өтті.

«Ақпарат және байланыс» және «өңдеуші өнеркәсіп» сияқты салаларда сұраныстың өсімі барынша баялағаны байқалды. Сұраныс «көтерме және бөлшек сауда; автомобильдерді және мотоциклдерді жөндеу» және «тұру және тамақтану бойынша қызметтер» сияқты салаларда төмендеуде. «Тау-кен өнеркәсібі», «көлік және қоймаға жинау» және «электрмен жабдықтау, газ, бу беру және ауа баптау» салаларында 2014 жылғы 2-тоқсанда байқалған сұраныстың төмендеуі аяқталды. «Құрылыс» және «ауыл, орман және балық шаруашылығы» салаларында сұраныстың өсімі жалғасты.

2014 жылғы 4-тоқсанда кәсіпорындардың күтуі бойынша, жалпы нақты сектор бойынша, дайын өнімге деген сұраныс айтарлықтай өседі, бірақ болар-болмас өсу үстінде қалады.

Жалпы алғанда нақты сектор бойынша кәсіпорындардың дайын өнімдері бағасының өсуі 2014 жылғы 3-тоқсанда баяулады. Баға өсуінің барынша айтарлықтай бәсеңдеуі «көтерме және бөлшек сауда...», «өңдеуші өнеркәсіп» және «құрылыс» салаларында орын алды. Бағаның барынша төмендеуі «тау-кен өндіру өнеркәсібі» саласында болды.

2014 жылғы 3-тоқсанда кәсіпорындардың – тұтынушылық өнімдер мен қызметтерді өндірушілердің дайын өнімдері бағасының (бұдан әрі – тұтынушылық өнім мен қызмет бағасы) өсуі де баяулады.

2014 жылғы 4-тоқсанда тұтастай алғанда экономиканың нақты секторы бойынша дайын өнім бағасының өсуі біраз баяулайды деп күтіледі. Баға өсуінің барынша баяулауы «электрмен қамту, газ, бу беру...», «көтерме және бөлшек сауда...», «құрылыс», «сумен жабдықтау; кәріз жүйесі, қалдықтарды жинауды және бөлуді бақылау», «өңдеу өнеркәсібі» салаларында күтіледі. Бағалардың өсуі «тау-кен өндіру өнеркәсібі» саласында күтілуде.

2014 жылғы 4-тоқсанда кәсіпорындардың күтуі бойынша тұтынушылық өнім мен қызмет бағасының қарқыны біраз төмендей отырып, бірқалыпты өсуін жалғастырады.

2014 жылғы 3-тоқсанда шикізат пен материалдар бағасының өсуі баяулады. Бағаның өсу қарқынының айтарлықтай баяулауы «өңдеу өнеркәсібі», «көтерме және бөлшек сауда...», «ауыл, орман және балық шаруашылығы» салаларында байқалды.

2014 жылғы 3-тоқсанда бағалардың төмендеуін күтетін кәсіпорындар үлесі 1,8%-дан 0,8%-ға дейін азайды.

Жалпы нақты сектордың қаржылық жағдайы 2014 жылғы 3-тоқсанда біраз жақсарды: рентабельділігі төмен және шығынды кәсіпорындардың үлесі 20,6%-ға дейін (2014 жылғы 2-тоқсанда 22%) азайды, орта және жоғары рентабельді кәсіпорындардың үлесі 79,4%-ға дейін (2014 жылғы 2-тоқсанда 78%) ұлғайды.

Толығырақ ақпаратты мына телефондар бойынша алуға болады: +7 (727) 2 704 639, +7 (727) 2 704 585; +7 (727) 3 302 497, e-mail: press@nationalbank.kz, www.nationalbank.kz.